

Hovot Halévavot

Chapitre 3 - Porte 4 - Chaar Habita'hon

אך ההקדמות אשר בברורן ואמתתן ישלם לאדם הבטחון
באלהים הן חמש :

אחת מהן שיאמין ויתברר אצלו התקבצות השבעה עינים
באלהים אשר בהתקבצם במי שבוטחים בו יתכן לבטח עליו.
וכבר זכרתים והעירותי עליהם במה שנזדמן לי מן הכתוב והם
הראשון שהבורא יתברך מרחם על האדם יותר מכל מרחם וכל
רחמים וחמלה שיהיו מזולתו עליו כלם הם
מרחמי האל וחמלתו כמו שאמר הכתוב (דברים יג יח) .
והשני כי הבורא יתעלה לא יעלמו ממנו אפני תועלת האדם
והדין נותן זה מפני שהוא אחד ממעשיו ואין מי שיודע באפני
תקנות העשוי והפסדו ובפגעים המשיגים אותו ובאפני
מחלתו וארוכתו יותר מעושהו. ואם יהיה זה נמצא בעושים
מבני אדם אשר לא יחדשו במעשיהם זולתי צורה מקרית אך

השרש והצורה העצמית אין להם בהם שום תחבולה ולא יכלת
לחדשם ואשר חדש שרש האדם וצורתו ותכונתו וסדר חבורו
הוא החכם היודע בעיני תועלותיו ונזקיו והטוב לו בעולמו

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

ואחריתו בלי ספק כמו שכתוב (ישעיה מח יז) ואמר (משלי ג יב)

והשלישי כי הבורא יתברך חזק מכל חזק ודברו נגזר מכל דבר
ואין משיב דינו

כמו שנאמר (תהלים קלה ו) ואמר (ישעיה נה יא) .
והרביעי כי הוא משגיח על הנהגת עניני האדם כלם לא יניחם
ולא יתעלם מהם ולא יסתר ממנו דבר מהם מקטנם ועד
גדולם ולא ישכיחו דבר את דבר כמו שכתוב (ישעיה מ כז)
ואמר (ישעיה מ כח) .

והחמישי שאין ביד אחד מהברואים להועיל את נפשו ולא
להזיקה ולא לזולתו כי אם ברשות הבורא יתברך. כי העבד
כשיהיה לו יותר מאדון אחד ויהיה כל אחד מהם יכול להועילו
לא יתכן לו לבטח על אחד מהם מפני שמקוה התועלת מכל
אחד מהם. ואם יהיה אחד מהם יכול על תועלתו יותר
משאריתם יהיה חזק בטחונו בו כפי יכלתו אף על פי שהוא
בוטח בשאריתם. ואם

לא יוכל להועילו ולהזיקו כי אם אחד מהם בלבד על כרחו יבטח
עליו לבדו מפני שאינו מקוה תועלת מזולתו. וכן כשירגיש האדם
שלא יועילו ולא יזיקו אחד מהנבראים אלא ברשות הבורא
יתברך ישוב לבו מיראתם ותקותם ויבטח על הבורא לבדו כמו
שנאמר (תהלים קמו ג) .

והששי שידע רב טוב האלהים על האדם ומה שהתחיל אותו בו
מרב החסד והטובה מבלי שיהיה ראוי אצלו לכך ולא
לצרך שיהיה אליו אך נדבה וטובה

וחסד כאשר בארנו בשער הבחינה מן הספר הזה וכמו שאמר
דוד עליו השלום (תהלים מו) .

והשביעי שיתברר אצלו כי יש לכל ההויות שבעולם הזה מעצם
ומקרה גבול ידוע ולא יוסיף ולא יגרע על מה שגזר הבורא
יתברך בכמותו ואיכותו וזמנו ומקומו אין מרבה למה שגזר
במעוטו ולא ממעט ממה שגזר ברבותו ולא מאחר למה שגזר

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

להקדימו ולא מקדים למה שגזר לאחרו. ומה שיהיה מן הדברים על ההפך מזה הוא הנגזר אשר קדם בתחלת הידיעה אלא שלכל הגזרות הקודמות בידיעת הבורא סבות ולסבות סבות. ומי שאינו מבין עניני העולם יחשב כי הסבה המתחדשת מחיבת שנוי הענינים והתהפכותם מענין אל ענין. והסבה חלושה ונקלה מהיות ממנה שנוי או חלוף בעצמם כאשר נראה הגרגיר האחד מן החטה מצמיח שלש מאות שבלים ובכל שבלת שלשים גרגרים ויהיה הגרגיר האחד סבה לעשרת אלפים או קרוב להם. היעלם כי כח הגרגיר חלוש מעשות כמות זו וכן שאר הגרגרים הנזרעים והנטועים. וכן נאמר בהוית האדם ושאר החיים מטפת הזרע וכמו כן הוית הדג הגדול מביצת הדג עם קטנותה.

וטרדת הנפש להקדים מה שאחר הבורא יתעלה ולאחר מה שהקדים ולהרבות מה שהמעייט ולהמעייט מה שהרבה מקניני העולם מבלי סבב אל קיום מצות עבודתו וקבול תורתו חלישות ההכרה באמתת ידיעתו. וסכלות מהבין טובות הנהגתו. וכבר רמז החכם אל הענין הזה במאמרו (משלי ג א) ואחר כך זכר מהם עשרים ושמונה ענינים והוא מה שאמר (משלי ג ב) עד אמרו (משלי ג ח) ואמר (משלי ט יא) ואמר (קהלת ה ז)

והליכות דיני הבורא יתעלה יותר נעלמות ועמקות ועליונות מהגיע אל ידיעת חלקיהן כל שכן כללן. וכבר אמר הכתוב (ישעיה נה ט) .

וההקדמה השנית שידע ויתברר אצלו כי הבורא יתברך משקיף

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

עליו ואין נעלם ממנו נגלהו ונסתרו וצפונו ונראהו ואם בטחונו באלהיו בלב שלם אם לא כאשר אמר הכתוב (תהלים צד יא) ואמר (משלי כד יב) ואמר (דברי הימים ב ו ל) . וכשיתברר זה לבוטח אין ראוי לו לטען שהוא בוטח באלהים יתעלה בדבורו מבלי שיבטח עליו בלבו ובמצפונו ויהיה במעלת מי שנאמר עליהם (ישעיה כט ס) .

וההקדמה השלישית שייחד אלהיו בבטחונו בו במה שהוא חייב לבטח בו ואל ישתף זולתו עמו ויבטח עליו ועל אחד מהברואים ויפסד בטחונו באלהיו בהשתתף זולתו עמו. וכבר ידעת מה שנאמר באסא עם חסידותו עת שסמך על הרופאים דכתיב (דברי הימים ב טז יב) ונענש על זה ואמר הכתוב (ירמיה יז ז) . ומן הידוע כי מי שימנה מבני אדם שני ממנים או יותר לעשות דבר מנויו מפסד כל שכן מי שבטח על האלהים וזולתו שיסתר בטחונו ויהיה זה הסבה החזקה להמנע ממנו מה שבטח עליו כמו שאמר (ירמיה יז ה) .

וההקדמה הרביעית שתהיה השגחתו חזקה והשתדלותו גדולה לקיים מה שחיבו בו הבורא מעבודתו ולעשות מצוותיו ולהזהר מאשר הזהירו ממנו כפי מה שהוא מבקש שיהיה הבורא

מסכים לו במה שהוא בוטח עליו בו כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (משנה אבות ב ד) ואמר הכתוב (תהלים לז ב) ואמר (איכה ג כה) .

אבל מי שיבטח על הבורא והוא ממרה אותו כמה הוא סכל וכמה דעתו חלושה והכרתו כי הוא רואה כי מי שנתמנה לו מבני אדם על דבר כשהוא מצוה אותו להתעסק בצרך מצרכיו או מזהיר אותו מדבר ויעבר על מצותיו ויגיע לממנה עברו על מצותו כי יהיה הסבה החזקה להמנע ממנו העשות מה שבטח עליו בו. כל שכן מי שעבר על חקי האלהים ומצותיו אשר יעד והעיד עליהם שתהיה תוחלת הבוטח עליו נכזבה כשימרהו ולא יהיה ראוי להקרא בשם בוטח

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

באלהים אך הוא כמו שאמר הכתוב (איוב כז חט) ואמר (ירמיה ז ט) ואמר (ירמיה ז י) ואמר (ירמיה ז יא) .
וההקדמה החמישית שיתבאר אצלו כי השלמת הדברים המתחדשים בעולם הזה לאחר היצירה הוא בשני דברים אחד מהם גזרות הבורא יתעלה וחפצו ביציאתם אל גבול ההויה והשני סבות ומצועים מהם קרובים ומהם רחוקים ומהם נגלים ומהם נסתרים וכלם רצים להשלים מה שנגזר הויתו והראותו בעזר האלהים להם על זה.

ודמיון הסבות הקרובות כהוצאת המים ממעמקי הארץ בגלגל בכלים המעלים את המים מן הבאר וסבתו הרחוקה האדם שהוא קושר הבהמה אל הגלגל ומניעתו להעלות המים מתחתיות הבאר אל פני הארץ. אך הסבות אשר בין האדם והכלים מצועים בין שני הדברים והם הבהמה והעגולים שמניע קצתם את קצתם והחבל. ואם יקרה פגע לאחת מן הסבות הנזכרות לא יגמר הענין המכון בהם. וכן שאר המעשים היוצאים אל גבול ההויה לא יתקבצו מן האדם וזולתו כי אם בגזרת האלהים והזמנתו הסבות אשר בהן הגמרם כמו שאמר (שמואל א ב ג) ואמר (ירמיה לב יט) ואמר (מלכים א יב טו) . ואם תהיינה הסבות נעדרות בכלל לא תגמר יציאת דבר מן הפעלות הטבעיות אל גדר ההויה.

וכאשר נסתכל בצרך האדם לסבב ולהתגלגל לגמר עניניו נמצאהו בראות העין. כי הצריך אל המזון כשיושם לפניו המאכל כראוי לו אם לא יתגלגל לאכלו בהגבהתו אל פיו ולעסו לא ישבר רעבונו. וכן הצמא בצרכו אל המים וכל שכן אם ימנע המאכל ממנו עד שיתגלגל לתקנו בטחינה ולישה ואפיה והדומה

לזה. ויותר גלגול מזה וקשה אם יצטרך לקנותו ולתקנו. ויותר מזה עוד אם לא יזדמנו לו הדמים שיקנה אותו בהם ויצטרך לגלגול ולסבוב גדול ממה שזכרנו קדם שישתכר בדמים או

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

שימכר מה שהוא צריך לו מחפצים וקנינים וכיוצא בהם.
והעלה אשר בעבורה חייב הבורא את האדם לחזר ולסבב על

סבות הטרף ושאר מה שהוא צריך אליו לשני פנים.
אחד מהם מפני שחיבה החכמה בחינת הנפש בעבודת האלהים
ובהמרותו בחן אותה במה שמראה זה ממנה והוא הצרך
והחסרון אל מה שהוא חוץ לה ממאכל ומשתה ומלבוש ומעון
ומשגל וצוה אותם לחזר עליהם להביאם בסבות המוכנות
להם על פנים מיחדים ועתים ידועים. ומה שגזר הבורא
שיגמר לאדם מהם

יגמר וישלם בהשלמת הזדמנות הסבות. ואשר לא גזר לו
להגמר בהם לא יגמר וימנעו ממנו הסבות. ונתבררו ממנו
העבודה והעברה בכונה ובבחירה לאחת מהנה מבלתי האחרת
ויתחייב אחר זה הגמול והענש ואפלו לא גמר בהם המעשה.
והשני כי אלו לא הצרך האדם לטרח ולחזר ולסבב להבאת
טרפו היה בועט ורודף אחר העברות ולא היה משגיח
על מה שהוא חייב בו על טובת האלהים עליו כמו שנאמר
(ישעיה ה יב)

ואמר (דברים לב טו). ואמרו זכרונם לברכה (משנה אבות ב ב)
. וכל שכן מי שאין לו חלק באחת מהן ולא שם לבו על אחת
מהן.

והיה מחמלת הבורא יתעלה על האדם שהטרידו בעניני עולמו
ואחריתו להתעסק כל ימי חייו בזה ולא יבקש מה שאינו
צריך לו ולא יוכל להשיגו בשכלו כמו עניני ההתחלה והתכלה
כמו שאמר החכם (קהלת ג יא).
ואם הוא מגביר עבודת האלהים ובוחר ביראתו ובוטח בו בעניני
תורתו ועולמו וסר מן הדברים המגנים וכוסף למדות

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

הטובות לא יבעט במנוחה ולא יטה אל השלוח ולא
ישיאהו היצר ולא יפת בכשפי העולם יסתלק מעליו טרח
הגלגול והסבוב בהבאת טרפו מפני הסתלקות שני הפנים
הנזכרים מעליו הבחינה והבעיטה בטובה ויבואהו טרפו בלי טרח
ובלי יגיעה כפי ספוקו ומזונו כמו שנאמר (משלי י ג) .
ואם יאמר האומר הנה אנחנו רואים מקצת צדיקים לא יזדמן
להם טרפם אלא אחרי העמל והיגיעה ורבים מאנשי
העברות בשלוח וחייהם בטוב ובנעימים. נאמר כי כבר קדמו
הנביאים והחסידיים לחקר על זה הענין מהם מי שאמר (ירמיה
יב א) ואמר האחר (חבקוק א ג) ואמר (חבקוק א ד) ואמר
(חבקוק א יג) ואמר אחר (תהלים עג יב) ואמר (תהלים עג יגיד)
. ואמר אחר על אנשי דורו (מלאכי ג טו) והרבה כזה.
אך הניח הנביא התשובה בבאור עלת זה מפני שעלת כל אחד
מן הצדיקים הנבחרים. וכל אחד מן הרשעים שהם בטובה
בעולם הזה זולת עלת האחר לכן העיר על
זה באמרו (דברים כט כח) ואמר החכם בדומה לזה (קהלת ה
ז) ואמר הכתוב (דברים לב ד) .
ועם כל זה ראיתי לבאר בענין הזה מה שהיה בו מעט הספקה.
ואמר כי הפנים אשר בעבורם ימנע מהצדיק הזדמנות טרפו עד
שיטרח עליו ויבחן בו אפשר שיהיה עון שקדם לו התחייב
להפרע ממנו עליו כמו שנאמר (משלי יא לא) . ויש שיהיה
על דרך התמורה בעולם הבא כמו שכתוב (דברים ח טז) . ויש
שיהיה להראות סבלו והסברתו הטובה בעבודת הבורא
יתברך כדי שילמדו בני אדם ממנו כמו שידעת מענין איוב. ויש
שיהיה לרשע אנשי דורו ויבחנהו הבורא יתעלה בעני ובריש
ובחלאים להראות חסידותו ועבודתו לאלהים מבלעדיהם כמו
שנאמר (ישעיה נג ד) . ויש שיהיה מפני שאיננו מקנא לאלהים
לקחת הדין מאנשי דורו כמו שידעת מענין עלי ובניו שאמר בהם
הכתוב (שמואל א ב לו) .
אבל טובת האל יתברך על הרשע יש שתהיה בעבור טובה

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

שקדמה לו יגמלהו האלהים עליה בעולם הזה כמו שאמר
(דברים ז י) ותרגמו בו הראשונים . ויש שתהיה על דרך
הפקדון אצלו עד שיתן לו האל יתברך בן צדיק יהיה ראוי
לה כמו שאמר (איוב כז יז) ואמר (קהלת ב כו) . ואפשר
שתהיה הסבה הגדולה שבסבות מותו ורעתו כמו שכתוב
(קהלת ה יב) . ואפשר שתהיה להאריך הבורא יתעלה לו
עד שישוב ויהיה ראוי לה כמו שידעת מענין מנשה. ויש שתהיה
לחסד שקדם אביו והיה ראוי להטיב לבנו בעבורו כמו
שאמר

ליהוא בן נמשי (מלכים ב י ל) ואמר (משלי כ ז) ואמר (תהלים
לז כה) . ויש שתהיה לנסות אנשי התרמית והמצפונים הרעים
כשהם רואים זה ממהרים לסור מעבודת הבורא וחשים
להתרצות אל אנשי הרשע וללמד ממעשיהם ויתברר הנבר
לאלהים ויראה הנאמן בעבודתו בסבלו עת ששולטין בו ומבישין
אותו ויקבל שכר מהבורא יתעלה על זה כמו שידעת מענין
אליהו עם איזבל וירמיהו עם מלכי דורו.

וכיון שהתברר חיוב הגלגול על הסבות על בני אדם נבאר עתה
כי אין כל אדם חייב לחזר על כל סבה מסבות הטרף כי
הסבות רבות. מהן נקלות שטרחן מעט כסחורה בחנות
או מלאכת יד שטרחה מעט כתפירה וכאחוי והספרות
ואצור המסחרים ושכיר האריסים והפועלים והשמשים
בעבודת האדמה. ומהן סבות יש בהן יגיעה וטרח כעבוד
העורות והוצאת הברזל והנחשת והעופרת מן מוצאיהם
וזקוק הכסף בעופרת ונשא

המשאות הכבדות ולכת בדרכים רחוקים תמיד ועבודת האדמה
וחרישתה וכיוצא בהם. ומי שהוא מבני אדם חזק בגופו וחלש
בהכרתו ראוי לו מהן מה שיש בו מן היגיעה כפי שיכול לסבול
ומי שהוא חלש בגופו והכרתו חזקה אל יבקש מסבות הטרף
מה שמיגע גופו אך יטה אל מה שיהיה קל על גופו ויוכל
להתמיד עליו.

ולכל אדם יש חפץ במלאכה או סחורה מבלתי זולתה כבר

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

הטביע האל לה בטבעו אהבה וחבה וכן בשאר החיים כמו שהטביע בטבע החתול צידת העכברים ובטבע הנץ צידת מה שראוי לו מן העוף ובטבע האיל צידת הנחשים. וכן יש מן העופות שיצודו הדגים לבד וכן בטבע מין ומין ממיני החיים נטיה ותאוה אל מין ממיני הצמחים והחיים הטבע עליו להיות סבה למזונו ותכונת גופו ואבריו ראויין לדבר ההוא כפה הארך והשוק הארך לעוף שהוא צד את הדגים וכשן והצפרן החזק לארי והקרנים לשור ולאיל ואשר תוכן מזונו מן הצמח לא נתן לו כלי הציד והטרף. ועל הדמיון הזה תמצא מדות בני אדם וגופותם מוכנות לסחורות ולמלאכות. ומי שמוצא במדותיו וטבעו כסף אל מלאכה מהמלאכות ויהיה גופו ראוי לה ויוכל לסבל את טרחה יחזר

עליה וישים אותה סבה להבאת מזונו ויסבל מתקה ומרירותה ואל יקוץ כשימנע ממנו הטרף בקצת העתים אך יבטח באלהים שיספיק לו טרפו כל ימי חייו. ויכון בטרדת לבו וגופו בסבה מן הסבות והסבוב עליה לעמד במצות הבורא שצוה האדם להתעסק בסבות העולם כעבודת האדמה וחרישתה וזריעתה כמו שכתוב (בראשית ב טו) ולהשתמש בשאר בעלי חיים בתועלותיו ומזונו ובנין המדינות והכנת המזונות ולהשתמש בנשים ולבעל אותן להרבות הזרע ויהיה נשכר על כונתו בהם לאלהים בלבו ומצפונו בין שיגמר לו חפצו בין שלא יגמר לו חפצו כמו שכתוב (תהלים קכח ב) ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (משנה אבות ב יב). ויהיה בטחונו באלהים שלם ולא יזיקנו הסבוב על הסבות להבאת טרפו בהם מאומה כשהוא מכון בהם בלבו ומצפונו לשם שמים. ואל יחשב כי טרפו מעמד על סבה ידועה ושאם תמנע הסבה

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

ההיא ממנו לא יבא בסבה אחרת אבל יבטח על האלהים
בטרפו וידע כי הסבות כלן אצל הבורא שוות יטריפהו במה
שירצה מהן ובעת שירצה מאיזה ענין שירצה כמו שאמר הכתוב
(שמואל א יד ו) ואמר (דברים ח יח) ואמר (זכריה ד ו) .

Pack Joie & Sim'ha

Les éditions Torah-Box ont le plaisir de vous proposer un pack "Joie et Sim'ha", contenant 3 livres et 1 CD exclusif pour passer un mois de Adar et de magnifiques fêtes de Pourim sous le signe de la Joie authentique. 100 packs sont disponibles :...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions